

4369^K

Magyarország Nemzeti Parkjai képekben

~~282
Dra~~

Tóóóóó

Tóóóóó

BÜKKI NEMZETI PARK
HORTOBÁGYI NEMZETI PARK
KISKUNSÁGI NEMZETI PARK

Országos Környezet-és Természetvédelmi Hivatal

Budapest, 1984

Bükk Nemzeti Park

Hazánk harmadik nemzeti parkját 1976-ban alapították 39.000 hektáron, a Bükk hegység tájképi, természeti és kulturális értékeinek védelmére.

A Bükk hegység fő tömegét a földtörténeti ó- és középkorban mintegy 300–200 millió évvel ezelőtt lerakódott üledék, – jórészt mészkő és agyagpala alkotja.

Közép- és újkori magmás folyamatok során keletkeztek a sokféle feltároló bázikus vulkáni kőzetek és a Dél-Bükkben gyakori savanyú riolittufák.

A hegység legimpozánsabb képződménye a környezetéből meredek sziklaletörésekkel kiemelkedő, 800 m átlagmagasságú, 40 km² területű Nagyfennsík, peremén a 900 m-t meghaladó magasságú mészkőtömbökkel, a kövekkel. A mészkőterületek karsztos formakincse igen változatos: víznyelők, töbrök, karrmezők, rombarlangok színesítik a felszín arculatát. A mészkőfelszínen nem találunk állandó vízfolyásokat. A beszivárgó csapadék- és olvadékvizek állandó, vagy időszakos karsztforrásokon keresztül látnak ismét napvilágot.

A Bükk Nemzeti Park területének 95 %-át borítja erdő. Legkiterjedtebbek a bükkösök – 650 m tengerszint felett, alatta pedig a cseres és gyertyános tölgyesek. Szélsőséges klimatikus, domborzati és talajviszonyok között, viszonylag kis kiterjedésű, de ritka növény és állatfajokban gazdag társulások is megjelennek – sziklaerdők, szurdokerdők, sziklagyepek, karsztbokorerdők. Különleges értéket képviselnek a részben emberi behatásra létrejött rendkívül fajgazdag fennsíki irtásrétek (Nagymező, Kismező, Sugaró, stb).

A rétek tipikus növénye az ezüstös fészkepikkelyű szártalan bábakalács (*Carlina acaulis*).

Sziklagyepeken díszlik kora tavasszal az apró nőszirm (Iris pumila). Melegkedvelő tölgyesek fokozottan védett ékessége a boldogasszony papucs (*Cypripedium calceolus*).

A tápnövények sokfélesége gazdag gerinctelen faunának nyújt életlehetőséget. Bükkfák máglyái körül találhatjuk egyik legszebb cincérfajunkat, a havasi cincért (*Rosalia alpina*).

A gerinces állatvilág majd minden faja védett. Tiszta vízű patakokban, forrásmedencékben fejlődnek kétéltűink, köztük a dekoratív külsejű foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*).

Gyors folyású patakokban szerzi táplálékát a vizirigó.

A Bükk Nemzeti Park egyik legfontosabb feladata értékes ritka ragadozómadaraink fészkelésének és a táplálkozóterület zavartalanságának biztosítása. (Kígyászölyv, békászó sas, parlagi sas, stb.).

A Bükk már a történelem előtti idők embere által is lakott terület volt, ezt bizonyítják a barlangokból előkerült, több földtörténeti kort is képviselő eszközeletek, csontmaradványok.

Honfoglalás előtti építményrendszer maradványai az ún. kelta sáncok. A kereszténység emlékeit őrzik a középkori várak, kolostorok, templomok romjai. (Szentlélek, Felsőtárkány, Éleskővár, Bélapátfalva, stb.)

A Bükk Nemzeti Parkot bemutató diák:

1. Bükkerdő
2. Bükkfennsík
3. Cseppkőbarlang
4. Apró nőszirm
5. Vizirigó
6. Szarvaskői vulkáni kőzet
7. Havasi cincér
8. Foltos szalamandra
9. Parlagi sas
10. Boldogasszony papucs
11. Szártalan bábakalács
12. Szentléleki templom rom

Hortobágyi Nemzeti Park

Hazánk első nemzeti parkja 1973. január 1-én alakult a határainkon túl is híres táj megőrzésére, a benne élő sajátos összetételű élővilág, a nyomaiban még megtalálható pusztai életforma, a különleges talajtani, régészeti, néprajzi értékek védelmére, fenntartására.

Az eredetileg 52000 hektár területű nemzeti parkhoz ma nyolc, a Hortobágyhoz történetileg is szervesen illeszkedő, különálló természetvédelmi terület csatlakozik, összesen további 14000 hektár kiterjedéssel.

Legértékesebb részei a „fokozottan védett” területek, ahová az Európa-szerte ritka növény- és állatfajok nyugalma érdekében engedély és hivatalos kísérelő nélkül belépni nem szabad.

Az „időszakosan védett” területeken csak az év egy szakában, vagy csak bizonyos szabályok szerint lehet kirándulni, míg a „szabadon látogatható” területek mindig, mindenki számára nyitva állnak és kiállításokkal, szervezett programjaikkal segítenek a Hortobágy ezerszínűségében tájékozódni.

A Hortobágyi Nemzeti Park egyik legnagyobb értéke a madárvilága. Jó költőhelye van itt a nyári lúdnek, de csaknem valamennyi európai vizimadárral találkozhatunk az őszi–tavaszi mozgalmasság idején.

A tájképi értékek közt feltűnő a szikes felszíni formáival, a padkakkal, erekkel, fokokkal érdekesen tarkított táj. A szélsőséges talajviszonyok közt különleges növényzet alakul, jókora területeken csak egy-két faj tengődik. A legkopárabb itt a „vakszik”, ahol a bárányparék zöldség csupán.

A hajdan is virágzó állattenyésztés szerkezete jelentősen átalakult. Az ősi magyar háziállatok, melyek egy évszázaddal előbb uralkodtak itt, ma már csak az úgynevezett génrezervátumokban élnek. Sikerült végleges eltűnése előtt megmenteni a mangalicát, korábban pedig a szürke marhát.

A sajátos éghajlati viszonyok miatt a pusztai tavaszi–őrszi képe kiterjedt vizekkel teli, néhol olyan, mint a tenger. Ugyanitt nyáron, a szárazságtól kiszáradt a növényzet a végeláthatatlan legelőkön.

A síkság feltűnő kiemelkedései a löszhátak, kunhalmok, melyeken a löszpuszta – növényzet tipikus maradványfajai találtak utolsó menedéket: a kunkorgó árvalányhaj és a taréjos búzafű. A túzok és az ürge – két jellemző síksági állatunk – kerüli a sziket, s csak itt, a löszös területeken él.

A sok időszakos vízállás mellett van néhány állandó tava, ősmocsara is a Hortobágyon. Ezek madárvilága rendkívül gazdag, növényzete régi korok vízi világát idézi. Itt költ a fattyúszerkő is, az aranysárga szőnyeggel szétterülő tündérfátyol között.

A Hortobágy megszámlálhatatlan értékével féltve őrzött nemzeti kincs, nemzetközi jelentőségű védett terület, amelyért utódainknak tartozunk felelősséggel.

A Hortobágyi Nemzeti Parkot bemutató diák:

13. Nyári lúd	19. Árvalányhaj
14. Szikpadka	20. Túzok
15. Bárányparék vaksziken	21. Taréjos búza
16. Mangalica	22. Ürge
17. Magyar szürkemarha	23. Fattyúszerkő
18. Zsombékos télen	24. Tündérfátyol

Kiskunsági Nemzeti Park

A Kiskunsági Nemzeti Parkot 1975-ben alapították kerekén 30.000 hektáron. A Duna-Tisza közén elhelyezkedő nemzeti parkunk nem egységes tömb, hanem hat különálló egységből áll. A Pannónia biogeográfiai tartomány egyik legváltozatosabb tájegységének a Duna–Tisza közének természeti kincsekben még gazdag részeit védi.

Egységei a következők:

1. Tőserdő
A hangulatos tájképet a lakiteleki holt Tisza-ág, az azt kísérő liget és láperdők, ártéri mocsarak, mocsárrétek formálják. Életközösségei a jellemző fajok mellett ritkaságokat is őriznek. A tőserdei terület a kijelölt túristautakon látogatható.
2. Kiskunsági szikes puszta
Itt található hazánk legnagyobb egybefüggő viszonylag érintetlen meszes-szódás u.n. szolonscák-szolonyec szikes pusztája.
A talajtani szempontból is érdekes terület egyik legjelentősebb természeti értéke a puszták nagy testű madara, a tűzok. A mintegy 150 db-ból álló populáció szigorú védelem alatt áll. Az ősgyep jelenlegi állapotának fenntartásában az évszázados tapasztalatokkal rendelkező külterjes állattartás is szerepet játszik. Elsősorban a juh és a lótenyésztés feltételei biztosítottak. A régi pásztor- és csikósélet hagyományainak felelevenítését a Nemzeti Park támogatja. A terület engedéllyel, vagy kísérvél látogatható.
3. Kiskunsági szikes tavak
A Fülöpszállás, Szabadszállás községek határában lévő terület jellegében hasonló az előzőhöz. Természetvédelmi jelentőségét azonban tovább növeli az öt egymás közelében fekvő, természetes kialakulása szikes tó.
A lefolyástalan, egyedi sajátosságokat mutató tavak felbecsülhetetlen tudományos értéket képviselnek. Az erősen szikes vízű tavak növényzetszegény nyílt partjain kialakuló u.n. sziki fészkelőközösség Közép-Európában egyedülálló. Itt együtt költ a gulipán, a gólyatöcs, a széki lile és a széki csér.
A terület csak engedéllyel és szakmai kísérvél látogatható.
4. Fülöpházi homokbuckák
Felszínalaktani szempontból két nagyobb egységre bontható a terület. A nyugati részen változatos formakincsű homokbuckavidék található. A futóhomokot az uralkodó szelek rendezték a jelenlegi alakzatokba. Itt még ma is figyelemmel kísérhető a szél felszínformáló munkája. A terület keleti részén a szél által kialakított mélyedésekben szikes tavak keletkeztek, melyek rendkívül fontosak a madárvonulás szempontjából.
A terület kijelölt túristautakon látogatható.
5. Izsáki Kolon tó
A Duna–Tisza közti hátságon kialakult hajdan nagy vízfelületű tó ma a nádas mocsarak, fűlápok és zombékosok igazi hazája. A tavat lóp és ligeterdők, fajgazdag láprétek, mocsárrétek és homokbuckák övezik. A mocsárvilág számos védelem alá helyezett gerinces állat otthona. A terület engedéllyel, vagy szakmai kísérvél látogatható.
6. Bugac buckavilága és homokpuszta
A Nemzeti Park legváltozatosabb területe. Az egymást váltogató mocsarak, lápok, láprétek, nedves kaszálók, szikes puszták, szikes tavak, homokpuszták és homoki erdők közül természetvédelmi szempontból az u.n. „ősbórkás” érdemel különös figyelmet. A közönséges boróka és a fehérynár által formált természetes erdőtürsulás számos ritka növény és állatfajnak ad otthont.
A terület az ősbórkás kivételével szabadon látogatható.

A Kiskunsági Nemzeti Parkot bemutató diák:

25. Bugaci borókás	31. Szikes kiszáradt tószegély
26. Zöld gyík	32. Gulipán
27. Ugartyúk	33. Erdélyi utifű
28. Piros madársisak	34. Nádas mocsár – Kolon tói részlet
29. Kék számarkenyér	35. Tündérrózsa
30. Sün	36. Kiskócsag